

واحد کار سوم

سلامت باروری

- اهداف‌های رفتاری: در پایان فصل فراگیر باید بتواند:
۱. سلامت باروری را تعریف کند.
  ۲. اهداف‌های سلامت باروری را نام ببرد.
  ۳. اهمیت سلامت باروری را توضیح دهد.
  ۴. دیدگاه اسلام را در زمینه سلامت باروری توضیح دهد.
  ۵. مراحل ارائه برنامه سلامت باروری را توضیح دهد.
  ۶. برنامه‌های غربالگری را توضیح دهد.
  ۷. بیماری‌های منتقله از راه تماس جنسی را توضیح دهد.
  ۸. روش‌های پیشگیری از بارداری‌های پرخطر را نام ببرد.

پیش‌آزمون واحد کار سوم ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟ ؟

- ۱- باروری سالم چیست؟
- ۲- چرا باید به سلامت باروری اهمیت بدهیم؟
- ۳- چند بیماری منتقله از راه تماس جنسی را نام ببرید.
- ۴- چند روش پیشگیری از بارداری‌های پرخطر را نام ببرید.

برنامه‌ریزی برای سلامت خانواده از مسئولیت‌های مهم هر زوج پس از ازدواج می‌باشد. در این راستا تأمین سلامت باروری ابزاری برای توانمندسازی خانواده‌ها است تا بتوانند مسئولانه، آگاهانه و آزادانه در مورد زمان و چگونگی فرزندآوری خود تصمیم‌گیری نمایند. همچنین برنامه سلامت باروری، ارائه خدمات مراقبتی بهداشتی مناسب برای زنان حامله و زایمان ایمن را تأمین می‌نماید به گونه‌ای که سبب ارتقای سلامت مادر، کودک و خانواده شود. برنامه سلامت باروری مترادف با کاهش موالید نیست، بلکه به این معنی است که زوجین با در نظر گرفتن کلیه جوانب و پس از کسب آمادگی‌های لازم جسمی، روانی، اجتماعی، اقتصادی و ... در مورد زاد و ولد تصمیم‌گیری نمایند، تا به این وسیله علاوه بر تولد نوزاد سالم و تأمین سلامت مادر، شرایط مناسبی در آینده برای پرورش کودک فراهم گردد.

۱-۳- تعریف

پرخطر و زایمان‌های غیربهداشتی

سلامت باروری عبارت است از: سلامت کامل جسمی، روانی و اجتماعی مرتبط با سیستم تولیدمثل و چگونگی عملکرد آن در طول دوران باروری.

۷- کاهش مرگ و میر نوزادان و کودکان زیر یک سال

۸- جلوگیری از سوءتغذیه در کودکان زیر یک سال

۹- جلوگیری از سوءتغذیه مادران و تجویز داروهای

کمکی در دوران حاملگی

۱۰- فراهم ساختن زمینه مساعد برای تأمین سلامت

جسمانی و روانی خانواده

۱۱- جلوگیری از زایمان‌های زود هنگام و دیر هنگام

۱۲- انجام واکسیناسیون مادر قبل و بعد از حاملگی

۱۳- پیشگیری و درمان بیماری‌های ناشی از حاملگی و با

بیماری‌های همراه با آن مانند دیابت، فشارخون و ...

۱۴- انجام غربالگری برای تشخیص انواع سرطان‌های

شایع زنان (آزمایش پاپ اسمیر و انجام ماموگرافی)

۲-۳- اهداف سلامت باروری

برنامه سلامت باروری برای داشتن افرادی سالم، باشناط، مفید و کارآمد در جامعه، اهداف زیر را دنبال می‌کند:

۱- آموزش و مشاوره در زمینه سلامت باروری

۲- جلوگیری از حاملگی ناخواسته

۳- کاستن میزان حاملگی‌های پرخطر

۴- کاهش سقط جنین و عوارض ناشی از آن

۵- کاهش بیماری‌های ژنتیکی در نوزادان و کودکان

۶- کاهش مرگ و میر به دلیل عوارض ناشی از حاملگی‌های

بیشتر بدانید

اختلالات محیط رحم مادر

- اختلالات مربوط به سوخت و ساز بدن مادر که موجب عدم رشد جنین می‌گردد.
- تغذیه نادرست و ناکافی در دوران بارداری موجب اختلال در رشد جنین می‌شود.
- مصرف مواد مخدر - الکل و دخانیات در مدت بارداری تأثیرات نامطلوب بر روی جنین می‌گذارد.
- استفاده از داروهای شیمیایی و عکسبرداری با اشعه X بدون تجویز پزشک به ویژه در سه ماه اول بارداری که باعث غیرطبیعی شدن جنین می‌گردد.

۵- ابتلا به بیماری‌های گوناگون مانند سرخجه، سفلیس باعث اختلال در رشد جنین می‌شود. باید توجه داشت که در اکثر موارد جنین ناقص، به‌صورت طبیعی سقط می‌شود. ولی در مواردی هم نوزاد زنده می‌ماند که ممکن است دچار بیماری‌هایی نظیر ناشنوایی و نابینایی و غیره گردد.

۳-۳- اهمیت سلامت باروری

میزان حاملگی‌های پرخطر می‌شود^۱. وجود برخی بیماری‌های زمینه‌ای مانند مشکلات دستگاه قلبی عروقی و بیماری دیابت در مادران می‌تواند سلامت آنها و جنین را به مخاطره اندازد. همچنین سلامت باروری به زوجین این امکان را می‌دهد که در صورت احتمال وقوع اختلالات ژنتیکی و ارثی نظیر تالاسمی و هموفیلی از بارداری پیشگیری نمایند.

همانگونه که گفته شد برنامه سلامت باروری با هدف تأمین ابعاد مختلف سلامت، نقش اساسی در اعتلای سلامت مادران، کودکان، خانواده‌ها، تحکیم بنیان خانواده و ارتقای شاخص‌های سلامت جامعه به‌عهده دارد. بهره‌مندی از برنامه سلامت باروری موجب کاستن از

فعالیت عملی ۱

در میان دوستان و اطرافیان خود، خانواده‌ای را در نظر بگیرید که دارای فرزند معلولی است و از مشکلات آنها گزارشی تهیه کرده و نتایج را در کلاس به بحث بگذارید. آیا می‌دانید توجه به سلامت باروری چه اهمیتی در سرنوشت چنین خانواده‌ای به همراه خواهد داشت؟

۳-۴- دیدگاه اسلام در زمینه سلامت باروری

۳-۵- مراحل ارائه برنامه سلامت باروری
خدمات برنامه سلامت باروری در سه مرحله اجرا می‌شود:
۳-۵-۱- خدمات پیش از ازدواج: این مرحله در بردارنده همه آموزش‌هایی است که در دوران پیش از ازدواج در اختیار گروه‌های مختلف سنی در دوره‌های متفاوت تحصیلی قرار می‌گیرد که انتظار می‌رود این گروه‌ها اطلاعات لازم در زمینه بهداشت باروری را به‌منظور برنامه‌ریزی جهت شروع زندگی موفق و با کمترین عوارض ناشی از مشکلات بهداشتی کسب نمایند.

اسلام افزایش نسل، اعم از دختر و پسر را ستایش نموده و مبارک دانسته است. همچنین هنگامی که انگیزه‌های معقول و ضرورت‌های معتبری در مورد تنظیم نسل سالم وجود داشته باشد، آن را برای مسلمانان جایز دانسته است. دین مبین اسلام ضمن اینکه به‌گونه‌ای کلی به زناشویی و فرزندآوری و نگهداری فرزند سفارش می‌کند، منعی برای فاصله‌گذاری بین فرزندان قائل نشده است. در سوره بقره^۲ خداوند رحمان از زمان دو سال برای شیر دادن مادر به کودکش سخن گفته و نیز می‌فرماید: «نباید مادر در نگهداری فرزند به زیان افتد» این امر می‌تواند نشانه توجه اسلام به بهداشت و سلامت مادر و توانایی او در بارور شدن و زایمان باشد.

۳-۵-۲- خدمات حین ازدواج: خدمات حین ازدواج شامل آموزش‌هایی است که به همه زوجین در حال ازدواج ارائه می‌شود، شرکت در این کلاس‌ها برای همه افراد در

۱- مناسب‌ترین سن برای بارداری از ۱۸ الی ۳۵ سالگی می‌باشد.

۲- سوره بقره آیه ۲۳۳

در مردان و در صورت لزوم در زنان، آزمایش سرولوژی بیماری سیفلیس و اعتیاد برای زوجین در این مرحله صورت می‌گیرد.
۳-۵-۳- خدمات پس از ازدواج: این مرحله در دو بخش عمده «خدمات مشاوره‌ای سلامت باروری» و «روش‌های پیشگیری از بارداری‌های پرخطر» ارائه می‌شود.

آستانه ازدواج اجباری است و به آنان آگاهی‌های لازم در زمینه بارداری سالم و زایمان ایمن، شیردهی، تالاسمی، بیماری‌های قابل انتقال از طریق تماس جنسی، ایدز (HIV) و سرطان‌های رایج دستگاه تناسلی زنان را ارائه می‌نماید. در ضمن برخی از آزمایشات قبل از ازدواج مانند آزمایش تعیین ژن تالاسمی ابتدا

بیشتر بدانید

آیا می‌دانید با انجام یک سری آزمایشات ساده و کم‌هزینه، در بسیاری از موارد می‌توان از به دنیا آمدن فرزند معلول جلوگیری کرد. قبل از ازدواج، خصوصاً در موارد فامیلی و تصمیم به بارداری از اطلاعات سودمند کارشناسان مراکز ژنتیک به‌زیستی بهره‌مند شوید.
در حال حاضر تشخیص حدود ۹۰ بیماری ژنتیک در ایران امکان‌پذیر است و روش‌های تشخیصی فراوانی در کشور در دسترس می‌باشد که توصیه جدی می‌شود خانواده‌هایی که در معرض خطر قرار دارند از این شیوه‌ها در جهت جلوگیری از تولد فرزندان معلول استفاده کنند.

غربالگری به کشف و درمان زودرس آن پرداخت مشخص می‌کنند. در کشور ما با انجام آزمایش «پاپ‌اسمیر» و «ماموگرافی» به تشخیص زودرس سرطان‌های شایع در زنان از جمله سرطان دهانه رحم و پستان پرداخته می‌شود.

۱- پاپ‌اسمیر^۱: سرطان دهانه رحم از شایع‌ترین سرطان‌ها در زنان می‌باشد. از آنجایی که سرطان دهانه رحم به آهستگی پیشرفت می‌کند چنانچه خانم‌ها تحت مراقبت‌های منظم و معاینات برنامه‌ریزی شده قرار گیرند می‌توان از این سرطان پیشگیری کرد. آزمایش «پاپ‌اسمیر» بهترین وسیله برای شناسایی عوارض پیش‌سرطانی و مخفی تومورهای کوچکی است که به سرطان دهانه رحم منتهی می‌شوند، اگر این نوع سرطان زود شناسایی شود، می‌توان آن را به‌طور کامل درمان کرد.

۱-۳-۵-۳- خدمات مشاوره‌ای سلامت باروری
این خدمات شامل باروری سالم و زایمان ایمن، انجام برنامه‌های غربالگری، پیشگیری و درمان بیماری‌های منتقله از راه تماس جنسی می‌باشد.

در زمینه باروری سالم و زایمان ایمن در فصول گذشته توضیحاتی ارائه شد در این قسمت به بحث درباره برنامه‌های غربالگری و بیماری‌های منتقله از راه تماس جنسی پرداخته می‌شود.

الف) برنامه‌های غربالگری

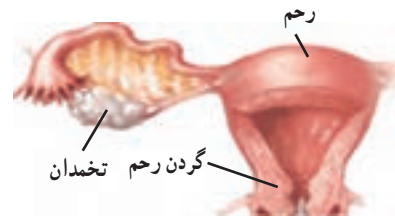
در علم پزشکی، غربالگری به مجموعه اقداماتی اطلاق می‌شود که سعی در کشف و درمان زودرس بیماری‌ها در مراحل ابتدایی دارد.

متخصصان هر جامعه، بیماری‌هایی را که می‌توان با

۱ - Papanicolaou test (Pap Smear)

آزمایش پاپ اسمیر: آزمایش ترشحات و نمونه‌های سلولی برداشته شده از قسمت گردن رحم در زنان می‌باشد.

هدف اصلی آزمایش پاپ اسمیر و پیگیری‌هایی که به دنبال آن انجام می‌شود، پیشگیری از تغییرات غیرطبیعی سلول‌های دهانه رحم است که در صورت عدم توجه ممکن است به سمت سرطان دهانه رحم منجر شود.

۲- ماموگرافی^۱: به دلیل کاهش سن ابتلا به سرطان پستان در کشور، انجام ماموگرافی برای همه زنان ۳۵ سال به بالا، به خصوص افرادی که سابقه بیماری‌های پستان در خانواده دارند، ضروری است.

ماموگرافی می‌تواند سرطان پستان را چندین سال قبل از آن که قابل لمس شود، شناسایی کند. در بسیاری از کشورها، ماموگرافی به‌عنوان روش غربالگری و بیماری‌یابی روی کلیه زنان سالم اجرا می‌شود و تلاش پزشکان این است که با دست یافتن به آمار صحیح برای تخمین میزان و سن شیوع سرطان پستان، بیماری‌های بدخیم پستان را در مراحل اولیه و قابل علاج شناسایی کنند.

هدف اصلی ماموگرافی شناسایی زودهنگام سرطان پستان است. ماموگرافی، رادیوگرافی ساده اختصاصی از پستان و ابزاری برای کشف زودرس توده‌های سرطان پستان در زنانی است که هیچ‌گونه علامتی نداشته و یا این که دچار توده پستانی، درد یا ترشح از نوک پستان هستند.

زمان انجام ماموگرافی برای همه زنان چهل ساله و بیشتر هر دو سال یکبار می‌باشد. زنانی که افراد فامیل درجه یک آنها (یعنی مادر یا خواهرشان) مبتلا به سرطان پستان شده باشند باید

از ۳۵ سالگی ماموگرافی سالانه انجام دهند. بهترین زمان انجام ماموگرافی هفته اول قاعدگی است چون در این زمان پستان‌ها حساس و دردناک نیستند.

ب) بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی
بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی، از بیماری‌های نسبتاً شایعی هستند که از شخصی به شخص دیگر به دنبال تماس جنسی منتقل می‌شوند. علت ایجاد این بیماری‌ها، باکتری‌ها یا ویروس‌هایی هستند که از طریق مایعات بدن از فردی به فرد دیگر در طی فعالیت جنسی منتقل می‌شوند. این باکتری‌ها یا ویروس‌ها در محیط گرم و مرطوب بدن در ناحیه تناسلی رشد کرده و ایجاد علائم می‌کنند.

بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی دو دسته هستند: دسته‌ای که تنها راه انتقال آنها تماس جنسی است و دسته‌ای که یکی از راه‌های انتقال آنها تماس جنسی می‌باشد (مانند هیپاتیت ب و ایدز)

بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی در هر دو جنس مذکر و مؤنث ایجاد می‌شوند ولی علائم و عوارض آنها در دو جنس متفاوت است. علائم این بیماری‌ها در خانم‌ها عبارتند از: ترشحات بدبو و غیرمعمول از دستگاه تناسلی، سوزش و خارش و ضایعات زخمی در ناحیه تناسلی، درد کشاله ران و اطراف دستگاه تناسلی و ... این علائم در مردان شامل ترشح از مجرای ادرار، بزرگ شدن غده‌های لنفاوی کشاله ران، زخم ناحیه تناسلی، درد و سوزش هنگام دفع ادرار و ... می‌باشد. لازم به ذکر است در صورت بروز هرگونه علائم غیرطبیعی در پوست ناحیه تناسلی، اطراف مجاری ناحیه تناسلی و یا ترشح از مجرای ادراری باید فوراً به پزشک مراجعه شود. راه تشخیصی این بیماران معاینه توسط پزشک، آزمایش ترشحات و در صورت لزوم آزمایش خون و ادرار می‌باشد.

شایع‌ترین بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی عبارتند از: سیفلیس، سوزاک، تبخال دستگاه تناسلی، زگیل

همان‌گونه که گفته شد باکتری مولد سیفلیس در طی دوران حاملگی می‌تواند مادر و جنین او را آلوده کند. براساس مدت زمان ابتلای به عفونت زن حامله، ممکن است نوزاد مرده به دنیا آمده و یا طی مدت کوتاهی بعد از تولد فوت کند. همچنین نوزاد مبتلا می‌تواند بدون علامت باشد. اگر نوزاد بلافاصله درمان نشود، طی چند هفته دچار اختلالات جدی می‌شود. نوزاد درمان نشده ممکن است دچار تأخیر رشد و نمو، تشنج و یا حتی مرگ شود.

۲- سوزاک

سوزاک یک بیماری شایع باکتریایی^۱ سرایت‌کننده از طریق تماس جنسی است. علایم شایع در مردان شامل سوزش ادرار و خروج ترشحات چرکی از آلت تناسلی است اما در زنان معمولاً بی‌علامت است و یا ممکن است خود را به صورت ترشحات واژنی یا دردهای لگن نشان دهد.

جهت پیشگیری از ابتلا به بیماری سوزاک در اشخاصی که مشکوک به این بیماری می‌باشند، حتماً بایستی از رابطه جنسی سالم (به کار بردن کاندوم) استفاده شود. اقدامات دیگری که خاص پیشگیری از ابتلا به بیماری سوزاک است مثل پیشگیری دارویی برای چشم نوزادان، گندزدایی ترشحات بیمار و اشیایی که آلوده شده‌اند و همچنین توجه به تماس‌های بیماران مبتلا به سایر بیماری‌های عفونی نیز باید اجرا شود.

شایع‌ترین بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی عبارتند از: سیفلیس، سوزاک، تبخال دستگاه تناسلی، زگیل تناسلی. برخی از بیماری‌های مهم مانند هیپاتیت ب و ایدز علاوه بر انتقال از راه خون، از طریق جنسی نیز می‌توانند منتقل شوند که در فصل بیماری‌های واگیر توضیح داده شده‌اند و در این قسمت چند بیماری مهم دیگر که در جامعه شیوع بیشتری دارد به طور خلاصه توضیح داده می‌شود.

۱- سیفلیس

سیفلیس یک بیماری باکتریایی^۱ سرایت‌کننده از راه جنسی است. در بیماری سیفلیس زخم‌ها اغلب در ناحیه تناسلی خارجی، واژن، مقعد یا در داخل مجرای مقعدی ایجاد می‌شوند. زخم‌ها ممکن است در داخل دهان یا روی لب‌ها هم ایجاد شود. بیماری سیفلیس در خیلی از افراد تا سال‌ها بدون علامت باقی می‌ماند. در اکثر موارد بیماری از اشخاصی به دیگران منتقل می‌شود که از عفونت خود آگاه نیستند.

راه‌های انتقال این بیماری در اثر تماس مستقیم با پوست، تماس جنسی، استفاده از سرنگ و سوزن آلوده به‌طور مشترک، انتقال خون و از مادر حامله به جنین می‌باشد. این بیماری در صورت درمان نشدن می‌تواند سبب مرگ شود. برای پیشگیری از بیماری سیفلیس استفاده از کاندوم در ارتباط جنسی ضروری است.

فعالیت عملی ۲

هنرجویان در مورد انواع بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی و روش‌های پیشگیری از آنها از

کتاب، نشریات و اینترنت تحقیق کنند و مطالب را در کلاس ارائه دهند.

از روش‌های پیشگیری از بارداری استفاده نمایند. روش‌های مطمئن پیشگیری از بارداری از نظر مدت اثر به دو دسته موقتی و دائمی تقسیم می‌شوند:

۲-۳-۵- روش‌های پیشگیری از بارداری‌های

پرخطر

در مواردی که حاملگی برای مادر و جنین خطرناک باشد

توصیه می‌شود زوجین با رعایت حدود شرعی و موازین اخلاقی

۱- عامل بیماری سیفلیس باکتری تروپونما پالیدوم (Treponema Pallidum) است.

۲- عامل بیماری سوزاک باکتری نیسریا گونوره‌ا (Neisseria gonorrhoeae) یا گنوکوک می‌باشد.

اگر به طور مرتب و طبق دستورالعمل مورد استفاده قرار گیرند حدود ۹۹٪ در جلوگیری از بارداری مؤثرند. اما اگر قرص‌ها نامرتب مصرف شوند از میزان اثربخشی آنها کاسته خواهد شد. قرص‌ها هیچ‌گونه اثری در باروری مجدد ندارند و زنان پس از قطع مصرف می‌توانند باردار شوند.

قرص‌های پروژسترونی دوران شیردهی: در ترکیب این قرص‌ها فقط هورمون پروژسترون جهت پیشگیری از بارداری به کار رفته است و مخصوص دوران شیردهی است.

الف) روش‌های موقتی: که خود شامل روش‌های هورمونی و مکانیکی می‌باشند.

۱- روش‌های هورمونی: روش‌های هورمونی جلوگیری از بارداری با استفاده از قرص و آمپول می‌باشند.

قرص‌های پیشگیری از بارداری

قرص‌های ترکیبی: این قرص‌ها با ترکیبات استروژن و پروژسترون و در اشکال گوناگون ال‌دی (LD) و اچ‌دی (HD) و تری‌فازیک (TPH) ساخته شده‌اند. اساس عملکرد همه این قرص‌ها جلوگیری از عمل تخمک‌گذاری است. این قرص‌ها

بیشتر بدانید

آیا مزیت‌های قرص شیردهی را می‌دانید؟

- در مادران شیرده قابل استفاده است.
- اثر منفی در کمیت و کیفیت شیر مادر ندارد.
- مدت زمان شیردهی را افزایش می‌دهد.
- برای افراد مبتلا به فشارخون، میگرن و افراد سیگاری بالای ۲۵ سال قابل استفاده است.

۲- روش‌های مکانیکی: مکانیسم اساسی این روش‌ها استفاده از یک جسم فیزیکی (به‌جای دارو و مواد شیمیایی) است که به دو دسته کلی روش‌های پوششی و وسایل داخل رحمی تقسیم می‌شود.

روش‌های پوششی: اساس عمل این روش‌ها ممانعت از ورود اسپرم و رسیدن آن به تخمک است و شامل پوشش برای مرد و پوشش برای زن می‌باشد که امروزه کاربرد زیادی دارند. پوشش برای مرد (کاندوم^۱) و پوشش برای زن (دیافراگم^۲) است. امروزه کاندوم و دیافراگم کاربرد زیادی دارند. استفاده از کاندوم آسانتر و ارزانتر است و در پیشگیری از بیماری‌های مقاربتی نقش اساسی دارد.

آمپول‌های پیشگیری از بارداری

آمپول‌های پروژسترونی: در ترکیب این آمپول‌ها فقط هورمون پروژسترون جهت پیشگیری از بارداری به کار رفته است و سه ماه یک‌بار تزریق می‌شوند.

آمپول‌های ترکیبی: این آمپول‌ها با ترکیبات استروژن و پروژستین ساخته شده‌اند. ماهی یکبار تزریق می‌شود و اثربخشی آن بیش از ۹۹٪ است.

آمپول‌های تزریقی

۱ - Condom

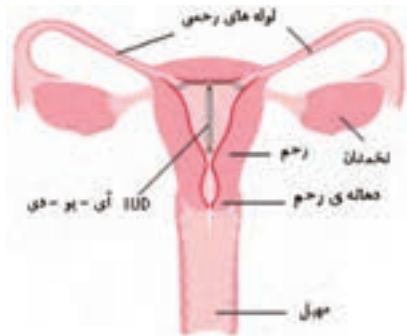
۲ - Diaphragm

مراقبت از مادر و کودک در خانه: سلامت باروری

از خود هورمون ترشح می‌کند و حدود ۹۹٪ در پیشگیری از بارداری مؤثر است.

آی - یو - دی در رحم

وسيله داخل رحمی آی یودی (IUD) آی یودی از جنس مس یا پلاستیک در اشکال گوناگون ساخته شده است و توسط پزشک یا ماما در رحم گذاشته می‌شود. اساس عمل این دستگاه جلوگیری از لانه‌گزینی تخم در رحم است. این روش یکی از مؤثرترین روش‌های پیشگیری از بارداری می‌باشد. استفاده از این روش برای زوج‌هایی مناسب است که دارای فرزند هستند و تا چند سال نباید حامله شوند. بسته به نوع آی یودی لازم است هر چند سال یک بار آن را عوض کرد. اخیراً نوع جدیدی از آی یودی با ماندگاری یک ساله وارد بازار شده است که به تدریج

بیشتر بدانید

آیا مزیت‌های استفاده از آی - یو - دی را می‌دانید؟

- درصد اطمینان به آن در پیشگیری از بارداری زیاد است.
- باروری بلافاصله پس از خروج آی - یو - دی قابل برگشت است.
- اثر پیشگیری از بارداری آن طولانی مدت است.
- به یادآوری روزانه نیاز ندارد.
- بر شیردهی تأثیر ندارد.
- آثار و عوارض هورمونی ندارد.
- در اوایل دوران یائسگی قابل استفاده است.
- با مصرف داروها تداخل ندارد.

انواع آی - یو - دی

چکیده

- ✓ سلامت باروری عبارت است از: سلامت کامل جسمی، روانی و اجتماعی مرتبط با سیستم تولیدمثل و چگونگی عملکرد آن در طول دوران باروری.
- ✓ خدمات برنامه سلامت باروری در سه مرحله خدمات پس از ازدواج، خدمات حین ازدواج و خدمات پس از ازدواج اجرا می‌شود.
- ✓ بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی، از بیماری‌های نسبتاً شایعی هستند

که از شخصی به شخص دیگر به دنبال تماس جنسی منتقل می‌شوند. علت ایجاد این بیماری‌ها، باکتری‌ها یا ویروس‌هایی هستند که از طریق مایعات بدن از فردی به فرد دیگر در طی فعالیت جنسی منتقل می‌شوند. بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی دو دسته هستند. دسته‌ای که تنها راه انتقال آنها تماس جنسی است و دسته‌ای که یکی از راه‌های انتقال آنها تماس جنسی می‌باشد (مانند هپاتیت ب و ایدز).

✓ در مواردی که حاملگی برای مادر و جنین خطرناک باشد توصیه می‌شود زوجین یکی از روش‌های پیشگیری از بارداری را استفاده نمایند. روش‌های مطمئن پیشگیری از بارداری از نظر مدت اثر به دو دسته موقتی و دائمی تقسیم می‌شوند.

✓ روش‌های موقتی شامل روش‌های هورمونی و مکانیکی می‌باشند. روش‌های هورمونی جلوگیری از بارداری با استفاده از قرص و آمپول می‌باشد. روش‌های مکانیکی استفاده از یک جسم فیزیکی که به دو دسته کلی روش‌های پوششی و وسایل داخل رحمی تقسیم می‌شود.

؟ آزمون پایانی نظری واحد کار سوم

- ۱- کدام بیماری سلامت باروری را بیشتر به خطر می‌اندازد؟
الف) تالاسمی   ب) آرتریت   ج) آنمی   د) درماتیت
- ۲- مهمترین هدف برنامه‌های غربالگری در پزشکی کدام است؟
الف) آگاهی و پیشگیری به موقع از بیماری‌ها
ب) کشف و درمان زودرس بیماری‌ها
ج) اعلام و پیشگیری به موقع از بیماری‌ها
د) آگاهی و کشف زودرس بیماری‌ها
- ۳- آزمایش پاپ اسمیر بیشتر جهت تشخیص کدام نوع سرطان است؟
الف) جسم رحم   ب) گردن رحم   ج) دهانه رحم   د) تخمدان
- ۴- ابتلای مادر به کدام بیماری بیشتر موجب مرگ جنین می‌شود؟
الف) سیفلیس   ب) سوزاک   ج) هپاتیت B   د) ایدز
- ۵- هدف اصلی ماموگرافی، شناسایی «.....» است.
- ۶- خدمات برنامه سلامت باروری پس از ازدواج در دو بخش عمده «.....» و «.....» ارائه می‌شود.
- ۷- برنامه‌های غربالگری با انجام آزمایش‌های «.....» و «.....» به تشخیص زودرس سرطان‌های شایع در زنان کمک می‌کند.

؟ آزمون پایانی عملی واحد کار سوم

هنرجویان به صورت گروهی در واحد مرکز بهداشتی - درمانی حاضر شوند و ضمن بازدید از برنامه‌های سلامت باروری در مرکز، اقدام به تهیه گزارش نمایند و در کلاس به صورت روزنامه دیواری ارائه کنند.

پاسخ‌نامه پیش‌آزمون واحد کار سوم

- ۱- سلامت باروری عبارت است از: سلامت کامل جسمی، روانی و اجتماعی مرتبط با سیستم تولیدمثل و چگونگی عملکرد آن در طول دوران باروری.
- ۲- بهره‌مندی از برنامه سلامت باروری موجب کاستن از میزان حاملگی‌های پرخطر می‌شود. علاوه بر این وجود برخی بیماری‌های زمینه‌ای مانند مشکلات دستگاه قلبی عروقی، بیماری دیابت در مادران می‌تواند سلامت آنها و جنین را به مخاطره اندازد.
- ۳- غربالگری سعی در کشف و درمان زودرس بیماری‌ها در مراحل ابتدایی دارد.
- ۴- شایع‌ترین بیماری‌های سرایت‌کننده از راه تماس جنسی عبارتند از: سیفلیس، سوزاک، هپاتیت ب و ایدز
- ۵- روش‌های مطمئن پیشگیری از بارداری از نظر مدت اثر به دو دسته موقتی و دائمی تقسیم می‌شوند. روش‌های موقتی شامل روش‌های هورمونی و مکانیکی می‌باشند. روش‌های هورمونی جلوگیری از بارداری با استفاده از قرص و آمپول می‌باشد. روش‌های مکانیکی استفاده از یک جسم فیزیکی که به دو دسته کلی روش‌های پوششی و وسایل داخل رحمی تقسیم می‌شود. روش‌های دائمی شامل دو قسمت، بستن لوله‌های رحمی در زنان و بستن لوله‌های اسپرم‌بر در مردان می‌باشد.

پاسخ‌نامه آزمون واحد کار سوم

- ۱- تالاسمی
- ۲- آگاهی و پیشگیری به موقع بیماری‌ها
- ۳- گردن رحم
- ۴- سیفلیس
- ۵- شناسایی زود هنگام سرطان پستان
- ۶- خدمات مشاوره‌ای سلامت باروری و روش‌های پیشگیری از بارداری‌های پرخطر
- ۷- ماموگرافی - پاپ اسمیر

برای مطالعه‌ی بیشتر

- ۱- انجمن تنظیم خانواده جمهوری اسلامی ایران، راهنمای بهداشت باروری برای همسران جوان، تهران، چاپ دوم، پاییز ۱۳۷۸.
- ۲- مختارشاهی، شرافت بیگم، روش‌های پیشگیری از بارداری، تهران: سالمی، ۱۳۸۲
- ۳- نخعی، محمود و همکاران، روش‌های پیشگیری از بارداری، تهران: شهر آب، چاپ اول، ۱۳۸۲.
- ۴- www.salamatiran.com